Katros 2-osios gyvenvietės tyrinėjimai akivaizdžiai parodė, kad paminklo kultūrinis sluoksnis yra įvairių akmens amžiaus laikotarpių stovyklaviečių palikimas. Stovyklų šioje vietoje būta nuo vėlyvojo paleolito iki vėlyvojo neolito imtinai. Paminklo medžiagoje nėra radinių, kurie ryškiau atspindėtų viduriniojo neolito Nemuno kultūros klasikinį etapą, taip pat kai kuriuos mezolito laikotarpius, tačiau, turint galvoje, kad ištirtas nors ir nemažas plotas tesudaro nedidelę gyvenvietės teritorijos dalį, galima spėti, kad čia nuolat buvo įrengiamos stovyklavietės.

Džiugas BRAZAITIS

Katra 2 settlement

An archeological expedition from the LIH excavated Katra 2 settlement in 1998 in the site of planned Katra-Krokšlys road. The settlement is situated on a limnoglacial sand hill which is surrounded by Katra river valley on the one side and Čepkeliai swamp on the other. The size of excavated area was 1520 m^2. The recovered finds included about 40 thous. flint artefacts, more than 1 thous. potsherds, more than 300 stones, mostly chapped by fire, and a few other artefacts. Over 60 various objects were registered: fire-places, postholes, pits dug out for different purposes. Judging from the types of flint artefacts and ceramics the finds date to different periods of the Stone Age beginning with the Late Paleolithic and through to the Late Neolithic inclusive. The settlement is interpreted as a permanent seasonal camp which was used throughout the Stone Age.

Džiugas BRAZAITIS, Algirdas GIRININKAS,
Vygandas JUODAGALVIS, Tomas OSTRAUSKAS *

EŽERĖLIO AKMENS AMŽIAUS PAMINKLAI

1999 m. LII organizavo žvalgomąją ekspediciją į Kauno r. Ežerėlio durpyno apylinkes, nes čia buvo rastas mezolito laikotarpiu datuojamas 23,2 cm ilgio raginis žeberklas su įstatomais ašmenėliais. Ekspedicijos metu aptiktos dvi akmens amžiaus gyvenvietės.

Kūjų 1-oji gyvenvietė yra 1,35 km į ŠR nuo Kūjų vienkiemio, 2,1 km į PV nuo Ežerėlio gyvenvietės, Ežerėlio durpyno ŠV dalyje, durpyno iškyšulio Š pakraštyje, ant smėlėtos kalvelės vidurinės dalies P atšlaitėje. Kalvelės V

* Šiame leidinyje strapsnių autorių pavardės pateikiamos pagal abėcėlę.

dalis nukasta. Kalvos paviršiuje, neapaugusioje velėna vietoje, buvo aptikta keleta titnaginių dirbinių: kampinis rėžtukas, pagamintas iš skeltės, galinis gremžtukas-kampinis rėžtukas, pagamintas iš ilgos skeltės, galinis perdegęs gremžtukas, vidurinė skeltės dalis su darbo žymėmis, 3 titnaginės nuoskalos. Radimvietės vietoje 20 m atstumu vienas kito buvo iškasti 1×1 m dydžio 5 šurfai. 1-ajame, kastame ant smėlio kalvelės, pastebėtas toks susisluoksniavimas: 8–12 cm pustomas pilkšvas smėlis, giliau – 3–7 cm storio pilko dirvožemio sluoksnis, po juo 19 cm pilkšvo smėlio su angliukais sluoksnelis. Dar giliau – gelsvas smėlis. 1-ojo šurfo pilko dirvožemio sluoksnyje aptikta titnaginė nuoskala. Šioje vietoje gyvenvietės kultūrinio sluoksnio, matyt, nesama, tačiau archeologiniai tyrimai reikalingi, kad nuo paviršiaus būtų surinkti nedidelio, galbūt vienalaikio, titnaginio komplekso dirbiniai.

Kūjų 2-oji gyvenvietė yra 177 m į V nuo Kūjų 1-osios gyvenvietės ir 1,3 km į ŠR nuo Kujų vienkiemio, išsidėsčiusi durpyno pakraštyje, ant smėlio kalvos, nutįsusios 95 m R–V kryptimi. Nuo kalvos viršūnės guburio, kuriuo eina keliukas, iki durpyno pakraščio yra 86 m. Ant smėlio kalvelės aptikta pavienių titnaginių dirbinių: 7 nuoskalos, retušuoto dirbinio fragmentas. Čia buvo ištirti 1×1 m dydžio 3 šurfai. 1-ajame po miškožemiu pastebėtas 10–11 cm storio tamsiai pilko smėlio sluoksnis, giliau – 37 cm storio pilko smėlio su angliukais, o po juo – 69 cm storio rusvo smėlio sluoksnis su medžio angliukais. Viso šurfo tiriamuose sluoksniuose rasta titnaginių dirbinių. Tamsiai pilko smėlio (dirvožemio) sluoksnyje aptikta titnaginės skeltės apatinė dalis. Pilko smėlio sluoksnyje – iš skeltės pagamintas lancetas. Rusvo smėlio sluoksnyje rasta 16 titnaginių dirbinių. Tarp jų grandukas-gremžtukas, yla, skaldytinio dalis, 13 nuoskalų.

80 m į V nuo 1-ojo šurfo buvo iškastas 2-asis, kuriame pastebėti šie sluoksniai: 19 cm storio miškožemis, 18 cm rusvas smėlis su stambesniais angliukais ir 20 cm su smulkiais angliukais. Pastarajame aptikti 9 titnaginiai dirbiniai: galinis gremžtukas, trapecija, viena viršutinė skeltės dalis ir 8 nuoskalos.

20 m į PV nuo 2-ojo šurfo buvo iškastas 3-iasis šurfas. Jame pastebėtas analogiškas antrajam šurfui litologinis susisluoksniavimas. Rusvame su angliukais smėlio sluoksnyje aptikta titnaginė nuoskala.

Kūjų 2-oji gyvenvietė apima visą minėtos kalvos plotą, kultūrinis sluoksnis joje siekia nuo 0,25 iki 1 m storio.

Pavienių titnaginių dirbinių aptikta tarp Kūjų 1-osios ir Kūjų 2-osios gyvenviečių esančio keliuko bei dirvoje, apie 200 m į R nuo Kūjų 1-osios gyvenvietės.

Pagal aptiktus dirbinius abi Kūjų gyvenvietes galima datuoti vėlyvojo mezolito laikotarpiu.

Džiugas BRAZAITIS, Algirdas GIRININKAS,
Vygandas JUODAGALVIS, Tomas OSTRAUSKAS

Ežerėlis archeological sites of Stone Age

During a survey expedition from the LIH by the NW edge of Ežerėlis turbary (Kaunas district) two new mesolithic settlements were discovered - Kūjai 1 and Kūjai 2. They are situated by the edge of a peat-bog on sand hills of the first terrace. Kūjai 1 settlement is almost destroyed, whereas the habitation zone of Kujai 2 reaches up to 1 m in thickness.

Džiugas BRAZAITIS, Tomas OSTRAUSKAS

ŽVALGOMIEJI TYRINĖJIMAI VISĖTIŠKIŲ PILKAPYNO APLINKOJE 1999 M.

Archeologinių žvalgymų Visėtiškių pilkapyno (Anykščių r.) aplinkoje buvo imtasi norint nustatyti keramikos ir titnago radinių, surinktų pilkapių sampiluose, kilmę. Pilkapyno Š dalyje, palei pilkapius Nr. 4–8, buvo ištirti 0,25 m^2 dydžio 22 šurfai. Jie buvo išdėstyti kryžiumi, kurio viena ašis tęsėsi į P nuo pilkapių Nr. 4, 5, 6 ir kirto pilkapį Nr. 8, o kita tęsėsi į R nuo pilkapio Nr. 7 ir kirto pilkapį Nr. 6. Šurfavimo duomenimis, žemės paviršius, kartu ir kultūrinis sluoksnis, į Š nuo pilkapių Nr. 4–8 linijos buvo nustumdytas buldozeriu formuojant tvenkinio sampilą. Tyrinėtojų nuomone, taip buvo sunaikinta šioje vietoje buvusi ankstyvojo žalvario amžiaus gyvenvietė.

Šurfe į ŠR nuo pilkapio Nr. 7 aptikus keramikos fragmentų lizdą, šioje vietoje ištirta 3×2 m dydžio perkasa (6 m^2). Ši keramikos koncentracija buvo pavadinta Visėtiškių 1-ąja gyvenviete. Perkasoje aptiktas iki 20–25 cm storio kultūrinis sluoksnis. Beveik visos surinktos šukės priklausė vienam puodui nežymiai profiliuotu kakleliu, kurio angos skersmuo apie 30 cm.